

บรรหาร พุราณรักษ์*

ปัจจุบันการปฏิรูประบบสุขภาพไทยเข้ามามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อผู้ที่ปฏิบัติงานทางด้านสุขภาพในหลายด้าน รวมตลอดจนถึงการจัดการเรียนการสอนเพื่อผลิตบัณฑิตที่จะจบออกไปทำงานด้านสุขภาพ อันได้แก่ แพทย์ เภสัชกร ทันตแพทย์ สัตวแพทย์ พยาบาล เจ้าหน้าที่สาธารณสุข นักเทคนิคการแพทย์ และนักกายภาพบำบัด หลายสถาบันกำลังเร่งดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรเพื่อรองรับต่อการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ ทั้งนี้เพื่อให้บัณฑิตที่จบการศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพได้เรียนรู้สุขภาพที่แท้จริงของชุมชนและสามารถทำงานประสานกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การฟึกภาคสนามร่วมมหาวิทยาลัยขอนแก่น

การฝึกภาคสนามร่วมของนักศึกษาคณะต่างๆ ด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพในชุมชน มีจุดประสงค์หลักเพื่อให้นักศึกษาได้รู้จักการทำงานร่วมกันระหว่างบุคลากรสาขาวิชาต่างๆ และประชาชนทั่วไป ได้เรียนรู้และได้รับประสบการณ์ในการศึกษาปัญหาของชุมชนตามความเป็นจริงตลอดถึงการวางแผนแก้ไขปัญหาร่วมกับผู้นำชุมชน การฝึกภาคสนามร่วมฯ เป็นกระบวนการวิชาการที่มุ่งหวังให้นักศึกษาสามารถ ฝึกปฏิบัติงานในชุมชนโดยทำงานเป็นกลุ่มในสาขา วิทยาศาสตร์สุขภาพ โดยจัดให้มีการฝึก

ปฏิบัติงานร่วมกันในช่วงเดือนตุลาคมของแต่ละปีการศึกษา และเป็นกระบวนการวิชาที่อาศัย การประสานงานกันระหว่างนักศึกษาและคณะกรรมการต่างๆ ในสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพซึ่งประกอบด้วย คณะแพทยศาสตร์ เภสัชศาสตร์ ทันตแพทยศาสตร์ สัตวแพทยศาสตร์ สาธารณสุขศาสตร์ และเทคนิคการแพทย์ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามปรัชญาการศึกษา โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด การฝึกภาคสนามร่วมฯ ได้เริ่มขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2524 โดยคณะแพทยศาสตร์และคณะสาธารณสุขศาสตร์ได้ปรับปรุงการเรียนการสอนของภาคสนามเวชศาสตร์ชุมชน 3 ให้มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนขึ้น จนกระทั่งปี พ.ศ. 2526 คณะสาธารณสุขศาสตร์ได้ส่งนักศึกษาเข้าร่วมฝึกภาคสนามเวชศาสตร์ชุมชน 3 ต่อมือนักศึกษาคณะทันตแพทยศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ คณะเทคนิคการแพทย์ คณะพยาบาลศาสตร์ และคณะสัตวแพทยศาสตร์ ได้เข้าร่วมฝึกภาคสนามร่วมฯ ในระยะต่อๆ มา ตามลำดับ จนทำให้การฝึกภาคสนามร่วมฯ ประสบความสำเร็จอย่างมากในสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพถึง 7 คณะ

การฝึกภาคสนามร่วมฯ ได้มีการพัฒนาและมีการเปลี่ยนแปลงเป็นลำดับ ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 6 ระยะดังนี้

*ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชากายภาพบำบัด คณะเทคนิคการแพทย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ได้ศึกษาปัญหาของชุมชนตามสภาพความเป็นจริง ตลอดจนรู้จักการวางแผน แก้ไขปัญหาร่วมกับผู้นำชุมชนด้วย อย่างไรก็ตาม การฝึกภาคสนามร่วมยังมีปัญหาและอุปสรรคอยู่บ้างในด้านการบริหาร จัดการ และด้านเทคนิค ซึ่งพอกจะสรุปได้ ดังนี้

1) บางคณะยังไม่เข้าใจหลักของการฝึกภาคสนามร่วมฯ จึงไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร

2) งบประมาณต่ำใช้จ่ายซึ่งค่อนข้างสูงในการออกปฏิบัติงานภาคสนามแต่ละครั้ง บางคณะต้องตั้งงบประมาณของตนเองร่วมด้วย มีปัญหาระบบทุกอย่าง ขาดดุ ค่าเบี้ยเดือนของอาจารย์ ข้าราชการ เป็นต้น ในเรื่องนี้ทางคณะกรรมการอำนวยการในแต่ละปีเข้าใจและพยายามแก้ปัญหาไปได้ในบางส่วนแล้ว และได้มีการประชุมสัมมนาเพื่อหาทางปรับปรุงงานต่างๆ ให้ดีขึ้น

3) บางคณะอยากร่วมโครงการแต่เวลาปฏิบัติงานไม่ตรงกัน

4) ความร่วมมือของภาคเอกชนเนื่องจากความไม่เข้าใจ จึงควรให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น

นอกจากนี้ ยังมีการเตรียมการ การดำเนินงานตามกระบวนการเรียนการสอนในภาคปฏิบัติโดยเฉพาะในพื้นที่ฝึกซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือทั้งภาคเอกชนและภาครัฐ และจากคณะกรรมการ ข้าราชการตลอดทั้งการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยอย่างเป็นรูปธรรม จึงจะทำให้การดำเนินการฝึกภาคสนามร่วมฯ บรรลุจุดประสงค์ดังกล่าวได้ ซึ่งจากประสบการณ์ทำงานภาคสนามร่วมที่ผ่านมา พบว่า ความช่วยเหลือจากผู้บริหารระดับมหาวิทยาลัยและระดับคณะ เป็นส่วนส่งเสริมให้การดำเนินคล่องไปได้ด้วยดี

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการดำเนินการฝึกภาคสนามร่วมมหาวิทยาลัยขอนแก่น. คู่มือการฝึกภาคสนามร่วมปี 2546. มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2546: 1-68.
- คณะกรรมการดำเนินการฝึกภาคสนามร่วมมหาวิทยาลัยขอนแก่น. คู่มือการฝึกภาคสนามร่วมปี 2545. มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2545: 1-63.
- คณะกรรมการดำเนินการฝึกภาคสนามร่วมมหาวิทยาลัยขอนแก่น. คู่มือการฝึกภาคสนามร่วมปี 2544. มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2544: 1-55.
- คณะกรรมการดำเนินการฝึกภาคสนามร่วมมหาวิทยาลัยขอนแก่น. คู่มือการฝึกภาคสนามร่วมปี 2543. มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2543: 1-35.
- คณะกรรมการฝ่ายประสานงานและประชาสัมพันธ์การฝึกภาคสนามร่วมมหาวิทยาลัยขอนแก่น. หนังสือครบรอบ 9 ปี การฝึกภาคสนามร่วมมหาวิทยาลัยขอนแก่น. มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2534: 1-103.
- คณะกรรมการฝ่ายประสานงานและประชาสัมพันธ์การฝึกภาคสนามร่วมมหาวิทยาลัยขอนแก่น. หนังสือครบรอบ 15 ปี การฝึกภาคสนามร่วมมหาวิทยาลัยขอนแก่น. มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2540: 1-185.
- ภาควิชาเวชศาสตร์ชุมชน. คู่มือการเรียนการสอนวิชาเวชศาสตร์ชุมชนภาคสนาม 2. (374 223). คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2543: 1-39.